

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista annetun lain 6 §:n ja posti- ja lennätinlaitoksen talouden yleisistä perusteista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi valtionrautateilla ja posti- ja telelaitoksessa käytössä olevasta kaavamaisesta, 35 %:a investointimäärärahoista vastaavasta uudistusrahastosiirrosta. Ehdotuksen mukaan uudistusrahastoon siirrettäisiin vain käytöstä poistetun omaisuuden myyntitulot. Lisäksi uudistusrahastoon voitaisiin siirtää kuna-

kin vuonna erikseen tulo- ja menoarviossa päätettävä määräraha.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1987 alusta. Tarkoituksena on, että lakeja sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 1987 tulo- ja menoarviota laadittaessa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Valtionrautatiet ja posti- ja telelaitos ovat suurimmat valtion budjettitalouden puitteissa toimivat liikelaitokset. Liikeperiaatteiden huomioimattamista näiden liikelaitosten toiminnassa on pyritty saamaan aikaan laeilla valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista (242/50) sekä posti- ja lennätinlaitoksen talouden hoidon yleisistä perusteista (565/50). Näissä periaatteeltaan samansisältöisissä laeissa on säädetty taloudenhoidon yleisperiaatteeksi, että laitosten taloutta on hoidettava terveiden liikeperiaatteiden mukaan laitoksen kannattavuutta ja maan yleistä etua silmällä pitäen. Budjettisidonnaisuuden lieventämistä ja investointitoiminnan joustavuutta kumpaisenkin liikelaitoksen taloudenhoidossa on pyritty toteuttamaan mainittuihin lakei-

hin sisältyvillä uudistusrahastosäännöksillä, jotka nykyisessä muodossaan ovat olleet voimassa vuodesta 1971 (lait 343 ja 344/71). Säännösten mukaan käyttöomaisuuden vanhenemisesta ja kulumisesta aiheutuvia uusintahankintoja ja -töitä varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella uudistusrahasto, jota laitos saa käyttää ja hoitaa liikenneministeriön vahvistamien yleisten ohjeiden mukaan. Lakien nojalla uudistusrahastoihin siirretään valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain määräraha, joka vastaa 35 %:a valtionrautateille ja posti- ja telelaitokselle saman varainhoitovuoden tulo- ja menoarviossa muita sijoitusmenoja varten osoitetuista määrärahoista ynnä alkuperäiseen tarkoitukseen kelpaamattoman ja poistetun kaluston sekä muun omaisuuden myynnistä saatuja tuloja. Kysymys on seuraavan suuruisista määrärahoista:

Vuosi	Valtionrautatiet		Posti- ja telelaitos	
	Uudistus- rahastoon siirretyt Mmk	(josta myynti- tuloja) Mmk	Uudistus- rahastoon siirretyt Mmk	(josta myynti- tuloja) Mmk
1983	183	22	212	15
1984	174	25	233	14
1985	186	31	261	14
1986	189	arvio 14	274	arvio 5

Liikenneministeriö vahvistaa vuosittain uudistusrahastojen käyttösuunnitelmat. Ennen vahvistuspäätöksen tekemistä liikenneministeriö hankkii asioista valtioneuvoston raha-asiainaliokunnan lausunnon.

Uudistusrahastoihin siirretyjä varoja käytetään koneiden, laitteiden, kaluston, talojen, tonttien ja osakkeiden hankkimiseen sekä televerkkojen ja ratojen rakentamiseen ja parantamiseen.

2. Nykyisen tilanteen ongelmat

Koska nykymuodossaan siirto uudistusrahastoon tehdään pääosiltaan kaavamaisena 35 %:n lisänä valtionrautateiden ja posti- ja telelaitoksen muille investointimomenteille osoitettuihin määrärahoihin, siirrossa ei oteta huomioon laitosten liiketaloudellista menestymistä tai erityistä varautumistarvetta. Käytännössä tulo- ja menoarvion muita investointimäärärahoja mitoitettaessa on jo otettu huomioon uudistusrahastosta rahoitettavissa oleva osuus. Tästä on seurannut, että uudistusrahaston todellinen investointien liikkumavaraa lisäävä vaikutus on jäänyt vähäiseksi ja että tulo- ja menoarvio on muodostunut osin epäselväksi.

Nykyisen suuruisista uudistusrahastoista on toisaalta ollut se etu, että sen käyttösuunnitelmaa vahvistettaessa on voitu ottaa huomioon investointitarpeen ja sen rahoituksen tarkentuminen. Tämä investointien käyttösuunnitelmien joustavuus on liikelaitosten toiminnalle erittäin tärkeää ja se onkin tarkoitus säilyttää myös jatkossa.

3. Uudistuksen tavoitteet

Uudistusrahastosiirtoa koskevia säännöksiä muuttamalla pyritään selkeyttämään investointimäärärahojen budjetointia. Liikelaitosten tarvitsena joustavuus toteutetaan pääosin investointimäärärahojen käyttösuunnitelmia laadittaessa. Uudistusrahastoihin tapahtuvalla hankinnanvaraisella siirrolla saadaan aikaan se joustavuus, mikä on tarpeen nopeasti esiintulevien, liiketalouden kannalta tärkeiden hankkeiden toteuttamiseksi ja jota ei voida toteuttaa investointimäärärahojen käyttötarkoitusten puitteissa.

4. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia, koska budjetointimenettelyn uudistamisella ei ole tarkoitus vaikuttaa investointitoiminnan laajuuteen. Esityksellä ei myöskään ole organisatorisia eikä henkilöstövaikutuksia. Esitys ei vaikuta välittömästi liikelaitosten toimintaan, sillä nykyinen joustavuus on tarkoitus säilyttää investointimäärärahojen käyttösuunnitelmassa sisällyttämällä siihen tarpeellinen, hankkeille erittelemätön määräraha sekä sisällyttämällä uudistusrahastosiirtoon hankinnanvaraisen siirron mahdollisuus.

Liiketaloudellisista syistä nopeasti esiintulevien, uudistusrahastoista rahoitettaviksi tarkoitettujen hankkeiden rahoitukseen tarvittava määräraha arvioidaan kunakin vuonna tulo- ja menoarviossa. Tämän arvioidaan olevan 5—10 % laitosten kokonaisinvestoinneista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakien perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kummankin lain 6 §:ää, jotka ovat samansisältöisiä.

Koska uudistusrahasto tulee ehdotuksen mukaan pienemään, tullaan ennalta tiedossa olevat käyttöomaisuuden vanhenemisesta ja kulumisesta aiheutuvat uusintahankinnat ja -työt rahoittamaan kokonaisuudessaan varsinaisilta investointimomenteilta. Uusittu uudistusrahasto on kuitenkin tarpeen säilyttää, jotta liikelaitokset voivat joustavasti rahoittaa esimerkiksi nopeasti esiintulevia, kaupallisia hankkeita. Tästä syystä ehdotetaan pykälän 1 momenttia muutettavaksi.

Koska nykyinen 35 %:a investointimäärärahoista vastaava siirto uudistusrahastoon on kaavaomainen, ehdotetaan 2 momentissa luovuttavaksi siitä. Liikelaitoksille tarpeellinen taloudellinen liikkumavara on kuitenkin tarkoitus säilyttää myös uudistetun rahaston avulla siten, että tulo- ja menoarviossa vuosittain erikseen harkitaan kulloinkin tarvittava jousto. Tämä toteutetaan toisaalta sisällyttämällä investointimomenttien käytösunnitelmaan riittävä jakamaton osuus määrärahoista ja toisaalta uudistamalla rahastoa ehdotetulla tavalla. Tällöin voidaan vuosittain erikseen harkittavassa uudistusrahastosiirrossa ottaa huomioon esimerkiksi edellisen vuoden liiketa-

loudellinen tulos sekä kulloinkin uudistusrahastosiirtoon olemassa olevat erityiset tarpeet.

2. Tarkemmat määräykset

Liikenneministeriö tulee antamaan kummankin lain 6 §:n 1 momentin nojalla yleisiä ohjeita rahastojen hoidosta ja käytöstä. Tarkoituksena on, että uudistusrahastojen varoja käytettäisiin kohteisiin, jotka nopeasti lisäävät laitosten liiketaloudellista suorituskykyä ja samalla myös kannattavuutta.

3. Voimaantulo

Tarkoituksena on, että lakeja sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 1987 tulo- ja menoarviota laadittaessa. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987, mutta ennen lakien voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lakien täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista 19 päivänä toukokuuta 1950 annetun lain 6 §, sellaisena kuin se on 7 päivänä toukokuuta 1971 annetussa laissa (344/71), näin kuuluvaksi:

6 §

Valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella on valtionrautateiden uudistusrahasto lähinnä käyttöomaisuuden hankintaa ja uusintatöitä varten. Rahastoa hoitaa ja käyttää rautatiehallitus liikenneministeriön vahvistamien yleisten ohjeiden mukaisesti.

Uudistusrahastoon siirretään valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain määräraha, joka vastaa alkuperäiseen tarkoitukseen kelpaamattoman ja

poistetun kaluston sekä muun omaisuuden myynnistä saatuja tuloja. Lisäksi uudistusrahastoon voidaan siirtää kunakin vuonna tulo- ja menoarviossa erikseen päätettävä määräraha.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

posti- ja lennätinlaitoksen talouden hoidon yleisistä perusteista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan posti- ja lennätinlaitoksen talouden hoidon yleisistä perusteista 24 päivänä marraskuuta 1950 annetun lain 6 §, sellaisena kuin se on 7 päivänä toukokuuta 1971 annetussa laissa (343/71), näin kuuluvaksi:

6 §

Valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella on posti- ja telelaitoksen uudistusrahasto lähinnä käyttöomaisuuden hankintaa ja uusintatöitä varten. Rahastoa hoitaa ja käyttää posti- ja telehallitus liikenneministeriön vahvistamien yleisten ohjeiden mukaisesti.

Uudistusrahastoon siirretään valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain määräraha, joka vastaa alkuperäiseen tarkoitukseen kelpaamattoman ja

poistetun kaluston sekä muun omaisuuden myynnistä saatuja tuloja. Lisäksi uudistusrahastoon voidaan siirtää kunakin vuonna tulo- ja menoarviossa erikseen päätettävä määräraha.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Liikenneministeri *Matti Luttinen*

1.

Laki

valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan valtionrautateiden talouden hoidon yleisistä perusteista 19 päivänä toukokuuta 1950 annetun lain 6 §, sellaisena kuin se on 7 päivänä toukokuuta 1971 annetussa laissa (344/71), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

6 §

Valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella on valtionrautateiden uudistusrahasto lähinnä käyttöomaisuuden vanhenemisesta ja kulumisesta aiheutuvia uusintahankintoja ja -toita varten. Rahastoa hoitaa ja käyttää rautatiehallitus liikenneministeriön vahvistamien yleisten ohjeiden mukaisesti.

Uudistusrahastoon siirretään valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain määräraha, joka vastaa 35 prosenttia valtionrautateille saman varainhoitovuoden tulo- ja menoarviossa muita sijoitusmenoja varten osoitetuista määrärahoista ynnä alkuperäiseen tarkoitukseen kelpaamattoman ja poistetun kaluston sekä muun omaisuuden myynnistä saatuja tuloja.

Ehdotus

6 §

Valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella on valtionrautateiden uudistusrahasto lähinnä käyttöomaisuuden hankintaa ja uusintatöitä varten. Rahastoa hoitaa ja käyttää rautatiehallitus liikenneministeriön vahvistamien yleisten ohjeiden mukaisesti.

Uudistusrahastoon siirretään valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain määräraha, joka vastaa alkuperäiseen tarkoitukseen kelpaamattoman ja poistetun kaluston sekä muun omaisuuden myynnistä saatuja tuloja. Lisäksi uudistusrahastoon voidaan siirtää kunakin vuonna tulo- ja menoarviossa erikseen päätettävä määräraha.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

posti- ja lennätinlaitoksen talouden hoidon yleisistä perusteista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan posti- ja lennätinlaitoksen talouden hoidon yleisistä perusteista 24 päivänä marraskuuta 1950 annetun lain 6 §, sellaisena kuin se on 7 päivänä toukokuuta 1971 annetussa laissa (343/71), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

6 §

Valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella on posti- ja lennätinlaitoksen uudistusrahasto lähinnä käyttöomaisuuden *vanhenemisesta ja kulumisesta aiheutuvia* uusintahankintoja ja -töitä varten. Rahastoa hoitaa ja käyttää posti- ja lennätinhallitus liikenneministeriön vahvistamien yleisten ohjeiden mukaisesti.

Uudistusrahastoon siirretään valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain määräraha, joka vastaa 35 prosenttia posti- ja lennätinlaitokselle saman varainhoitovuoden tulo- ja menoarviossa *muista sijoitusmenoja varten osoitetuista määrärahoista* ynnä alkuperäiseen tarkoitukseen kelpaamattoman ja poistetun kaluston sekä muun omaisuuden myynnistä saatuja tuloja.

Ehdotus

6 §

Valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella on posti- ja telelaitoksen uudistusrahasto lähinnä käyttöomaisuuden *hankintaa ja uusintatöitä* varten. Rahastoa hoitaa ja käyttää posti- ja telehallitus liikenneministeriön vahvistamien yleisten ohjeiden mukaisesti.

Uudistusrahastoon siirretään valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain määräraha, joka vastaa alkuperäiseen tarkoitukseen kelpaamattoman ja poistetun kaluston sekä muun omaisuuden myynnistä saatuja tuloja. *Lisäksi uudistusrahastoon voidaan siirtää kunakin vuonna tulo- ja menoarviossa erikseen päätettävä määräraha.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.